Джекові Данфі

Мене чомусь завжди тягне до тих місць, де я колись жив, до самих будівель і навіть до кварталів. Приміром, на одній із Сімдесятих вулиць, що в Іст-Сайді, стоїть бутовий будинок, де на початку війни я винаймав своє перше помешкання в Нью-Йорку. То була тільки одна кімнатка, захаращена всіляким мотлохом, серед іншого й канапою з двома масивними кріслами, оббитими тим особливим червоним оксамитом, що викликає свербіння й асоціюється зі спекотним днем у залізничному вагоні. Поштукатурені стіни з елементами ліплення мали колір пережованого тютюну. Скрізь — у ванній також — висіли гравюри з краєвидами римських руїн, розцяцьковані ластовинням старості. Єдине вікно виходило

на пожежні сходи. Але незважаючи на вади, мені одразу ставало тепліше на душі, щойно намацував у кишені ключ від свого помешкання; воно, попри свою похмурість, все одно залишалося моєю кімнаткою, моїм першим помешканням, де на столі були мої книжки й незастругані олівці у підставках — ну, геть усе, як на мене, необхідне, аби стати письменником, чого я дуже-дуже хотів.

У ті часи мені навіть на думку не спало б писати про Голлі та, мабуть, і тепер, якби не розмова з Джо Беллом, що розбурхала в мені спогади.

Голлі Ґолайтлі мешкала в тому ж будинку; винаймала квартиру під моєю. А от Джо Белл тримав бар одразу за рогом на Лексінґтон-авеню; він тримає його там і досі. Тому я і Голлі, бувало, разів шість-сім на день до нього заходили — не випити, не завжди для того, але також аби подзвонити по телефону: у воєнні роки рідко кому вдавалося поставити собі домашній телефон. До того ж Джо Белл не заперечував і люб'язно приймав телефонні повідомлення, а у випадку з Голлі це було неабиякою послугою, бо тих повідомлень їй надходило без кінця і краю.

Авжеж, відтоді спливло чимало часу, тож минулого тижня я побачив Джо Белла вперше

за кілька років. Зрідка ми з ним передзвонювалися, іноді я навіть заглядав до його бару, коли опинявся неподалік, але ми аж ніяк не були друзями, хіба що обоє товаришували з Голлі Ґолайтлі. Джо Белл мав прикру вдачу; він сам це визнавав, а пояснював усе своїм холостякуванням і підвищеною кислотністю шлунка. Кожен, хто його знає, одразу вам скаже, що розмову з ним просто так не заведеш. Це неможливо, якщо ви раптом не поділяєте якусь із його пристрастей. Однією з них була Голлі. Іншими — хокей, веймарські мисливські собаки, «Наша дівчина Неділя» (цей радіосеріал він слухав уже п'ятнадцять років поспіль), а також Ґілберт і Салліван* — хтось із них нібито доводився йому родичем, тільки вже не пригадаю, хто саме.

Тож коли минулого вівторка десь так під вечір задзвонив телефон і я почув: «Це Джо Белл», — то вже знав, що мова зайде про Голлі. Він не вимовив її імені, а лишень сказав: «Забігай до мене. Маю дещо розповісти», — і в його жаб'ячому голосі пролунала нотка схвильованості.

---

* *В. Ґілберт* (1836–1917) — англійський драматург; *Л. Салліван* (1842–1900) — англійський композитор. Автори популярних комічних опер.

Я взяв таксі — періщив жовтневий дощ — і по дорозі до нього навіть подумав: може, й вона там, може, я знову побачуся з Голлі.

Але там не було нікого, крім власника закладу. Бар Джо Белла — тихий куточок порівняно з більшістю барів на Лексінґтон-авеню. Без неонової реклами і навіть без телевізора. Хіба що у двох старих дзеркалах видно погоду на вулиці, а за стійкою в ніші, обліпленій фотознімками хокейних зірок, завжди стоїть ваза зі свіжими квітами, які Джо Белл неодмінно компонує власноруч. Саме за цим заняттям я його й застав, коли увійшов до бару.

— Аякже, — сказав він, опускаючи стебло гладіолуса в глибоку вазу, — ви ж розумієте, я не просив би вас аж сюди тарабанитися, якби мені конче не потрібна була ваша думка. Дуже дивно. Сталася неймовірна річ.

— Щось нове від Голлі?

Він доторкнувся пальцями до листка, ніби й не знав, як відповісти. Невисокий чоловік із шорстким сивим волоссям, кістлявим вилицюватим обличчям, яке пасувало б комусь вищому на зріст, він завжди здавався надміру засмаглим, а тепер геть брунатним.

— Не те, щоб від неї. Навіть не знаю, що й казати. Тому й потрібно з вами порадитися. Давайте зроблю вам коктейль. Такого ще не пили. Називається «Білий ангел», — сказав він, змішуючи порівну горілки з джином, без вермуту. Поки я цмулив той напій, Джо Белл стояв, посмоктуючи пігулку від печії, й обдумував, як би то мені подати новину. Нарешті обізвався:

— А пам'ятаєте такого собі містера І. Я. Юніоші? Ну, того джентльмена з Японії.

— З Каліфорнії, — сказав я, чудово пам'ятаючи містера Юніоші. Він працював фотографом в ілюстрованому журналі, а за тих часів, коли я його знав, мешкав у квартирі-студії на горішньому поверсі того ж бутового будинку.

— Не забивайте мені баків. Я запитав, чи пам'ятаєте ви того чоловіка? Пам'ятаєте, от і все. Так ось, учора ввечері прибивається отой містер І. Я. Юніоші власною персоною сюди до мене. Я вже не бачив його, може, зо два роки. І де б ви думали, він пропадав оті два роки?

— В Африці.

Джо Белл перестав хрумати пігулкою і примружив очі.

— Звідки ви знаєте?

— Прочитав у Вінчела*, — я й справді прочитав про фотографа в журналі.

Він з гуркотом витягнув шухляду касового апарата й дістав конверт із цупкого коричнюватого паперу.

— Подивіться, може, й про таке читали у Вінчела?

У конверті було три світлини, певною мірою однакових, але знятих із різних ракурсів: високий, ставний негр у коленкоровій спідниці із соромливою, але самовдоволеною усмішкою тримав у руках незвичну дерев'яну скульптуру — видовжену голову дівчини з пригладженим і коротким, як у хлопця, волоссям, із гладенькими дерев'яними очима — надто великими і трохи скошеними — на звуженому донизу обличчі, і з ротом — широким, розтягнутим, трохи схожим на рот блазня. На перший погляд, звичайне примітивне різьблення; але ж ні і ще раз ні, бо це була викапана Голлі Ґолайтлі, ну, наскільки може бути схожою на неї темна нежива річ.

---

* *Волтер Вінчел* (1897–1972) — американський журналіст, вважається батьком світської хроніки.

— Ну, і що ви скажете? — запитав Джо Белл, вдоволений моїм збентеженням.

— Та схожа на неї.

— Послухайте, молодий чоловіче, — і він ляпнув долонею по стійці, — це ж бо вона і є. Будьте певний, як і в тому, що я чоловік, а не жінка. Японець як побачив, одразу її впізнав.

— Він бачив її? В Африці?

— Ну, лишень її голову. Але хіба цього мало? Ось читайте! — промовив він, обертаючи одну зі світлин. На звороті значилося: «Різьба по дереву, плем'я С, Тококул, Іст-Англія, Різдво, 1956 рік».

І додав:

— Японець каже… — а тоді заходився переповідати історію.

На саме Різдво містер Юніоші проїжджав із фотоапаратом по Тококулі, себто по селу, що загубилося у невідомо яких нетрях, але вам і так ні до чого знати, у яких саме, просто скупчення глиняних хатинок з мавпами у дворах і з грифами на покрівлях. Він було вже хотів рушити далі, аж тут побачив негра, що сидів навпочіпки у дверях своєї хатинки й вирізьблював мавпочку на руків'ї костура. Це й привернуло увагу містера Юніоші, тож йому захотілося побачити інші

роботи. Негр показав жіночу голову; тут фотографу здалося, переповідав Джо Белл, що він заснув і це йому примарилося. Коли ж містер Юніоші висловив бажання купити скульптурку, то негр обома руками накрив своє чоловіче причандалля (очевидно, дещо ввічливіший жест, ніж покласти руку на серце) і сказав: «Ні». Ані фунт солі і десять доларів, ані наручний годинник, два фунти солі і двадцять доларів — ні на що він не спокусився. Хай там як, але містер Юніоші поставив собі за мету хоча б дізнатися про обставини різьблення тієї голови. Довелося віддати всю сіль та ще й годинник, і лишень тоді йому почали відповідати трохи африканськими словами, трохи словами, схожими на англійські, а трохи на мигах. З усього сказаного виходило, що навесні того року троє білих людей раптом вигулькнули з чагарника на конях. Молода жінка і двоє чоловіків. Обидва чоловіки мали червоні від пропасниці очі, тому їх заперли на кілька тижнів дрижати в окремій хатині, а молодій жінці сподобався різьбяр по дереву, і вона ділила з ним плетену очеретяну постілку.

— Я не йму віри цій частині, — сказав Джо Белл дещо відразливо. — Я знаю, вона всіляке полюбляла, але щоб аж таке, мені не віриться.

— А тоді що?

— А тоді нічого, — він стенув плечима. — А тоді пішла, як і прийшла — поїхала верхи на коні.

— Сама чи з чоловіками?

Джо Белл кліпнув очима.

— Думаю, із чоловіками. Звісно, японець питав про неї всюди, куди тільки заїжджав. Але ніхто її не бачив, — потім мені здалося, що він відчув, як моє розчарування переходить на нього, а оскільки він цьому чинив опір, то промовив: — Ну, все ж таки варто визнати, що це єдина *певна* новина уже й не знаю за скільки років, — і він почав лічити на пальцях, їх не вистачило, — але дуже сподіваюся, що вона хоча б не бідна. Так, вона мусила розбагатіти, аякже. Треба мати немалі гроші, аби тинятися по Африці.

— Думаю, вона й на очі не бачила тієї Африки, — промовив я, щиро вірячи в сказане; проте легко уявляв її там, бо це навіть дуже на неї схоже. До того ж ота вирізьблена голова… Я знову поглянув на світлину.

— Якщо ви так багато знаєте, то де вона?

— Померла. Або в божевільні. А може, вийшла заміж. Думаю, вийшла заміж і на тому все скінчилося, навіть так могло статися, що й у цьому місті.

На мить він задумався.

— Ні-і-і, — протягнув він, хитаючи головою. — А знаєте чому? Якби вона була тут, у місті, я б її побачив. Візьмемо для прикладу чоловіка, що полюбляє ходити пішки, ну, такого, як я, і от такий чоловік ходить собі по вулицях уже десять чи дванадцять років, і всі ті роки його очі шукають одну людину, але так і не знаходять, тож тепер ясно як у білий день, що її тут нема? Я весь час впізнаю її в комусь іншому — якийсь обтягнений задок… та у кожній худорлявій дівчині, яка швидко ходить з прямою спиною… — він замовк, ніби відчув, що я занадто пильно на нього дивлюся. — Думаєте, я на ній схибнувся?

— Справа в тім, що я не знав, що ви її кохаєте. Аж настільки.

Одразу пошкодував, що бовкнув зайве; це викликало в нього збентеження. Він згріб знімки докупи й знову тицьнув їх у конверт. Я поглянув на годинник. Мені нікуди було поспішати, та я подумав, що ліпше все ж таки піти.

— Зачекайте, — сказав він, ухопивши мене вище від зап'ястя. — Аякже, я її кохав. Але це не означає, що хотів її… — а тоді додав без усмішки: — Ну, не те, аби я про таке геть не думав…

Навіть у моєму віці, а мені буде шістдесят сім десятого січня. Дуже дивна річ, але що старший стаю, то більше не виходить мені отаке з голови. Не пам'ятаю, аби я про це аж стільки думав навіть замолоду, навіть коли був хлопцем, а тепер геть спокою не маю. А може, що старшим роблюся і що важче стає втілити такі думки у життя, то більшим каменем воно тисне мені на груди. Коли в газетах читаю, що якийсь там старий зганьбився, то знаю: усе це тільки через отой камінь. Але я… — він налив собі порцію віскі і вихилив нерозведене. — Я себе ніколи не зганьблю. Присягаюся, про Голлі мені таке навіть на думку не спадало. Можна кохати і без цього. Тоді вона тобі незнайома, буцімто стороння, але водночас залишається другом.

До бару зайшло двоє чоловіків, і я подумав, що саме нагода попрощатися. Джо Белл відпровадив мене. У дверях він знову схопив мене вище від зап'ястя.

— Ви вірите?

— Що ви не хотіли її?..

— Ні, про Африку.

У ту мить я вже, здається, нічого не пам'ятав із його розповіді, хіба що уявляв її верхи на коні.

— Та все одно її нема.

— Таки так… — сказав він, відчиняючи мені двері. — Нема.

Надворі дощ ущух, від нього залишилася тільки мряка в повітрі, тож я завернув за ріг і пішов вулицею, де бовванів бутовий будинок. Обабіч вулиці росли дерева, і влітку кидали на тротуар візерунчату прохолодну тінь; тепер же усе листя пожовкло, здебільшого опало, розмокло від дощу й ковзало під ногами. Бутовий будинок стояв посеред кварталу, одразу за церквою, де блакитний годинник на вежі справно вибивав години. Відтоді, як я там жив, будинок трохи оновили; гарні чорні двері замінили оті старі з матовим склом, а на вікнах повісили нові сірі віконниці. Ніхто з моїх колишніх знайомих там уже не мешкав, хіба що мадам Сапфія Спанелла, захрипла колоратура, яка щодня пополудні каталася на роликах у Центральному парку. Я переконався, що вона там живе досі, коли підійнявся по сходах і поглянув на поштові скриньки. Саме одна з отаких скриньок колись і розповіла мені про Ґоллі Ґолайтлі.

У будинку я жив уже близько тижня, коли помітив, що в жолобку для імені та прізвища

в поштовій скриньці квартири № 2 видніється дивна картка. Видрукувана навіть дещо вишуканоофіційним шрифтом. На ній значилося: *«Міс Голідей Ґолайтлі»*; а трохи нижче у кутику: *«Подорожує»*. Цей напис причепився до мене, як настирлива мелодія: *«Міс Голідей Ґолайтлі. Подорожує»*.

Якось уночі, уже майже під ранок, я прокинувся від того, що містер Юніоші щось гукав комусь унизу на сходах. Оскільки він жив на горішньому поверсі, то його голос розлягався по всьому будинку, сердитий і суворий.

— Міс Ґолайтлі! Я протестую!

Голос у відповідь, що просочувався десь аж з-під сходів, був по-дитячому пустотливий і безтурботний.

— Дорогенький, *вибачайте*. Я загубила свій бісів ключ.

— Але ж так не може тривати далі. Зробіть собі, будь ласка, я вас благаю, новий ключ.

— Але я і його загублю.

— Я працюю, мені треба виспатися, — вигукував містер Юніоші. — А ви берете і дзвоните в мій дзвінок…

— Та ж не сердьтеся, *дорогенький* ви мій: я більше не буду. А як пообіцяєте не сердитися,

то… — її голос уже наближався, вона підіймалася по сходах, — то я, може, і дозволю вам зробити ті знімки, про які ви казали.

Тепер я встав із ліжка й прочинив двері десь так на дюйм. Чув, як містер Юніоші мовчав; чув, бо змінилося його дихання.

— Коли? — запитав він.

Дівчина засміялася.

— Колись, — відповіла вона непевно.

— Ну, скажете коли, — кинув він на прощання й зачинив двері.

Я вийшов у коридор і перехилився через поруччя так, щоб усе бачити, але самому залишатися непоміченим. Вона досі була на сходах, ось уже йшла майданчиком, і світло падало на її пістряве, по-хлопчачому коротке волосся — на рудуваті смужки, на пасма зовсім білі й геть золотаві. Ніч стояла тепла, майже літня, тож на ній була вузька легка чорна сукня, чорні босоніжки й перлове намисто під саму шию. Попри свою модну худорлявість вона мала здоровий вигляд любительки вранішніх каш, від неї віяло мильно-лимонною чистотою, а на щоках вигравав рум'янець. Мала досить-таки великий рот і дещо кирпатий ніс. Очі ховала під чорними

окулярами. То було обличчя наче ще й дитини, але також уже й дорослої жінки. Я міг їй дати від шістнадцяти до тридцяти років; опісля виявилося: до дев'ятнадцяти їй бракувало два місяці.

Прийшла не сама. За нею тупцював чоловік. Він якось непристойно притискав до її стегна руку; не з погляду моралі, але з погляду естетики. Був невисокий і кремезний, зі штучною засмагою, напомаджений, такий собі чолов'яга в смугастому костюмі з підбитими ватою плечима; у петлиці вилоги досихала червона гвоздика. Коли підійшли до дверей, вона почала ритися в сумочці, шукаючи ключ, і навіть не помічала, як його товсті губи вже слинили їй потилицю. Коли нарешті знайшла ключ і відчинила двері, то обернулася до нього й щиросердно промовила:

— Ну, все, бувайте здорові, дуже дякую, що провели.

— Гей, мала! — сказав він, бо двері вже зачинялися перед його носом.

— Що, Гаррі?

— Гаррі — це той інший хлопець. А я — Сід. Сід Арбак. Ти ж мене любиш.

— Я просто обожнюю вас, містере Арбак. На добраніч, містере Арбак.